

МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах євроінтеграційних процесів, що відбуваються в нашій країні, важливим стає міжнародне співробітництво українських закладів вищої освіти із зарубіжними освітянами. Така співпраця сприяє підвищенню мобільності як викладачів, так і студентів, самостійності студентів, рівня їх самоорганізації. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки задекларувала необхідність кардинальних змін у системі освіти, які повинні сприяти підвищенню якості і конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції України у міжнародний освітній простір.

Прийняття Законів «Про освіту», «Про вищу освіту» «Про професійно-технічну освіту» сформувало нормативно-правову базу у сфері освіти, яка визначає правові, організаційні, фінансові засади інноваційного розвитку системи української освіти в контексті глобалізацій цих тенденцій і викликів часу.

Проблеми розвитку міжнародної діяльності закладів вищої освіти в умовах глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти, питання співробітництва українських університетів із зарубіжними вищими навчальними закладами, громадськими організаціями, фондами знайшли своє відображення у працях М. Згуровського [1], В. Кременя [2], М. Дебіч [3], В. Яблонського [4], В.П. Андрущенко [5] та інших українських вчених.

За останні роки в системі вищої освіти України відбулися значні зміни, реформування системи ставило собі за мету приведення її у відповідність до міжнародних стандартів. Однак актуальним і сьогодні

залишається розкриття можливостей й нових шляхів, які дозволяють сучасному університету інтегруватись до світового освітнього простору.

Інтернаціоналізація вищої освіти повинна сприяти досягненню такого рівня вищої освіти, який відповідає сучасним міжнародним стандартам; сприяє підвищенню рівня національних освітніх систем; підготовки кваліфікованих кадрів для національної економіки. За своїм змістом інтеграція вищої освіти України у міжнародний освітній простір передбачає, перш за все, зближення національної освітньої системи з освітніми системами передових країн світу.

Серед принципів державної політики України у сфері вищої освіти слід виділити такі: сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу; створення умов для освіти протягом життя та принцип міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейській простір вищої освіти за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи. Без міжнародного співробітництва у галузі вищої освіти наша країна не зможе підготувати висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних забезпечити сталий розвиток української економіки.

Найвідоміша форма інтернаціоналізації вищої освіти – це академічна мобільність, тобто можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) як на території України, так і поза її межами.

Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, що затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579, встановлює порядок організації програм академічної мобільності для учасників освітнього процесу вітчизняних вищих навчальних закладів на території України чи поза її межами та учасників

освітнього процесу іноземних вищих навчальних закладів на території України [6]. Його ключовими аспектами є надання права на участь у програмах академічної мобільності усім учасникам освітнього процесу; чітке визначення видів та форм академічної мобільності; закріплення принципу перезарахування отриманих кредитів на основі Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), зокрема шляхом порівняння змісту навчальних програм, а не назв курсів; збереження місця навчання та стипендії для студентів та місця роботи для працівників закладу вищої освіти, котрі беруть участь у програмах академічної мобільності.

Відповідно до Положення міжнародна академічна мобільність – це академічна мобільність, право на яку реалізується вітчизняними учасниками освітнього процесу у вищих навчальних закладах (наукових установах) – партнерах поза межами України, а також іноземними учасниками освітнього процесу у вітчизняних вищих навчальних закладах (наукових установах).

Академічна мобільність – це можливість упродовж періоду навчання провчитись один або більше семестрів в іншому закладі вищої освіти, де готують фахівців з цієї ж спеціальності із зарахуванням дисциплін (кредитів) та періодів навчання; ефективніше розвивати особистий інтелектуальний потенціал. Академічна мобільність є явищем динамічним, бо саме це – форма інтернаціоналізації освіти, що сприяє інтеграції індивіда до міжнародної системи освіти.

Мобільність означає збільшення кількості студентів, які навчаються за кордоном. Так, за даними аналітичного центру CEDOSy 2016/2017 навчальному році у закордонних університетах навчалось 77424 українських студента, то у 2017/2018 навчальному році кількість українських студентів становила не менше 83 тисяч (статистичний збір даних у різних країнах триває різну кількість часу: деякі країни – це один рік, в деяких країнах – півтора-два роки, тому наводяться дані 2016/2017/2018 років). Найчастіше

українські студенти їдуть до Польщі, Росії, Німеччини, Канади, Чехії, Італії, США, Іспанії, Австрії, Франції, Словаччини. Ці країни отримують понад 90 % усіх українських студентів [7]. Зростання кількості українських студентів у закордонних університетах пояснюється, по-перше, бажанням отримати більш якісну вищу освіту, по-друге, незадоволенням умовами життя в Україні. Крім того, збільшення ціни на контрактне навчання, яке пропонується вже наступного навчального року, призведе до збільшення українців, що бажають одержати вищу освіту за кордоном. Особливо, якщо підвищення ціни не буде супроводжуватись підвищенням якості вищої освіти, а також покращенням перспектив подальшого працевлаштування в Україні після випуску.

За даними цього ж центру, **наразі в Україні навчаються більш 66 тисяч іноземців зі 147 країн світу** (до речі, майже така сама кількість українців здобувають освіту за кордоном). Найбільше абітурієнтів постачають Індія та Азербайджан: 16,4 % та 11,3 % відповідно. До десятки лідерів увійшли Марокко, Туркменістан, Нігерія, Грузія, Туреччина, Єгипет, Узбекистан і Йорданія. Студенти з решти 137 держав становлять у сукупності 33,1 % від загальної кількості іноземців в українських вишах. Українська вища освіта приваблює іноземних вступників із чотирьох причин: висока якість; престиж і вигідна ціна за навчання; низька вартість проживання; ті самі права і свободи для іноземців, що й для українських громадян. Дані причини пояснюються тим, що українська освіта якісніша, ніж освіта у країнах, з яких до нас приїздять іноземні студенти, крім того, не менш важливу роль відіграє вартість навчання та проживання.

Проблеми сьогодення, пов'язані з пандемією, яка охопила майже усі країни світу, ставля майбутню академічну мобільність студентів під загрозу. Закриття кордонів не дозволить ні українським, ні іноземним студентам реалізувати своє право на академічну мобільність. Однак це не означає припинення міжнародного діалогу України та країн Європейського Союзу, використання накопиченого досвіду буде сприяти активізації міжнародної діяльності українських університетів у майбутньому, надасть

змогу не лише отримати доступ до сучасних технологій і методик у навчальній сфері, підвищити свою конкурентоспроможність, але й якнайшвидше стати повноправними членами світового освітнього простору.

Література. 1. *Згуровський М.* Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України. – К.: НТУУ «КПІ», 2006. – 544 с. 2. *Кремень В.* Освіта в структурі цивілізаційних змін//Вища освіта України, №1. – 2011. – С.8 – 11. 3. *Дебич М. А.* Мобільність студентів і якість вищої освіти в європейському освітньому і науковому просторі / М. А. Дебич // Вища школа. – 2019. – № 1 (155). – С. 34–50. 4. *Яблонський В.* Вища освіта України на рубежі тисячоліть: монографія / В. Яблонський – Кам.-Подільський: Лібрис, 1998. – 228 с. 5. *Андрущенко В. П.* Основні характеристики європейської вищої освіти та можливості їх реалізації в системі освіти України / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2010. – № 4. – С. 5–16. 6. Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність: постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. №579. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF> 7. Соціально-економічний портрет студентів: результати опитування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cedos.org.ua/uk/articles/sotsialno-ekonomichnyi-portret-studentiv-rezultaty-opytuvannia>

УДК 378: 371.132(4)(075)

Постригач Н. О.

м. Київ, Україна

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ЄС

Тисячі професій народжуються і вмирають. Але живуть і до цього часу найдавніші з них — хлібороба, будівельника, лікаря, вчителя. Та й серед цих